

דוד שמעוניוביץ

(כרגלי צאת הכרך השני של כתביו)

בשעה לא-אירלית בארצנו הופיע ספר האירליות. בימינו אלה המרגיים כה לישוב כולו, וביתוד לאותו חלק עובד בו שהיה תמיד סובל ומעונה. יוכלו רבים למצוא לצרותיהם צרי-שכחה ביצירות שכתבו לכתב ב' של כתבי שמעוניוביץ היוצאים ע"י דביר.

אמנם חיי הכנים הכונים שבארצנו בכל הקסם לא היו גם באותו זמן שמצא את כבודו באירליות של שמי-עוניוביץ כלל וכלל אירליות, ואין ספק, כי אף בימינו ובסביבתנו בתוך צנת האיסים של חרפת רעב סמש וכשלאון נראה של הטובים בחלומות ישנם כמה וכמה רנעי נוחם ושלוח. שמהם כל אי-דיליה נכנית כרגלי, אך פי שנים ייקר שכרון האושר על פתח לעונו של הר נעשו, ולפעמים קרובות הציל צדקת השלו את הספורי ממות.

בספרו של שמעוניוביץ נסגשו באורה פלא צדי חיים אירליות עם מבטי עין הצופיה אירלית. כי עינו של שמעוניוביץ ידעה תמיד לחסום את השלוח הנצחית שבחיים. אף בנדודיו בין סערי ודממה. גם אז לא הפחיד אותנו סערו, ומורא דממתו לא עלינו היה. ידענו תמיד: שירה סמריאה זו לא תרוק עוף ממנו. כצפרייהנוד שוב תשובנה אל סכני חיינו שליחי השיר של שמעוניוביץ. ובסחוננו לא הכיבו.

היו כמובן לא מעט המיות כדרכי היצירה של שמעוניוביץ, אבל תמיד עשו עלינו רושם כאילו הן ההמיות במעופו של צפור שהפחידוהו סתאום. בהכרל מפיכמן השט לו כל ימי יצירתו לא מטרחה ותכלית על סירת מפרש המוכנה ועומדת לשרותו. חתר שמעוניוביץ תמיד בין הגלים, משני הנודדים שבשירתו החדשה, האחד (פיכמן) פניו תמיד אל מרחקים נאויים סחם והשני (שמעוניוביץ) נשאר אף במעופו-דמיונו בתוך החלומים של מציאותנו. האחד נשא באויר על מרבדים מעופפים של קורי זהב לא לא כל אחיה בשום קרקע, בה בשעה שבשני אנו מרגישים איוה כובד-הגות המושך אותו לארץ. משום זה האחד — נד, השני — נע, האחד — עב, השני — גל.

הכרל יסודי זה ישנו גם בנושא העיקרי של אהבתם השירית. בה בשעה שהאחד אוהב את נוף האויר, הפליא השני לצייר את המים, והלא הנלים הכי חר קים משקשים את רוחנו בקצבם האירלית. בכל זאת היבשת היחידה שעליה עמדו רגליהם של משוררים אלה לבלי מוט היא אדמת המולדת. אולי משום שרק בה יש בכלל תקנה לנדודי הנוף והרות של העברי, אך בשעה שפיכמן מוכרח היה להרחיק עוף עד לתקופת רות ובועה, כדי למצוא את יציבותו הנפשית המתל-סת ואת פסנת כבושיו, מצא שמעוניוביץ את נאולתו השלמה במולדת. החיה ובאי חיו בני זמנו, סיכמן התלוש מכל מצי-אות והאחו קסמי בכואות ננאל ע"י האירלית הנצחית והיחידה שיצר עמנו

נמול השלוח. לעומתו גלה שמעוניוביץ יסודות אירליות אף בתנאי חיים ויצירה קשים ומדכאים, שניהם ברחו כל חייהם מן המציאות, מי על מפרשי התרשמות עצובה ומי על כהפי דמיון נונה, אבל האחד יכול היה על פי עצם מהותו להאחו לכל היותר במציאות שעברה כבר ואיננה. בה בשעה שהשני מצא מוצא בחיי ההוה של אחינו בארץ זו, והוא הוא שזכה לכתוב את אחד הפר-קים הכי יפים והכי שלמים לספר הארץ. שעוד לא נכתב ולא נערך.

שקוע בחלומות היה שמעוניוביץ במשך זמן רב ביצירתו, מהם — חלומות זועה ומהם — חלומות של היסה הדעת. מי שהתקשה להכין את היסוד הנפשי לחלומות משונים אלה יכול עכשיו לה-דור לסודם ע"י האירליות המנונסות יחד. מתוך הצלחתן הפנימית, שלטוח בנינן וזהרן המשפיע אפשר ללמוד כי לא רומנטיקה, עיונית או נפשית, חיובית או שלילית, היא שהולידה את חלומותיו של זה. שעתידי היה ליצור את האירליות העברית הכי-בריאות, אלא חוסר קרקע לדורשה והעדר אחיזה בחיים הם הם שדחפוהו לנדודיו. כי הרחק על כנפי הדמיון והצליחה בעמקי המספיקה הם הסימן הכי מובהק לחישות, ולשמעוני-ביץ המשורר, האירלית ביסודו והלירי ע"ם רוב יצירותיו, חסר היה אויר לנשי-סה באוירת החיים והיצירה של מרכזי החיים של עמנו בארצות סוריו. הוא לא השתתף אף פעם בטקולת, התחיה של הקופתנו — כרן יחד כוכבי בקרי, הוא גם לא היה מעובדי השמש, האור ועוד אצלנו, אף כי נסה את כוהו, ובהצלחה, בכעית העכום המקוריים שלנו. בכל תקופת ההתלירות החדשה של שי-רחנו, שבה היו כל כוחותינו היוצרים סתאום לנומעי וזהר כיום ובלילה ולכולעי שדות ויערות על שוכניהם, היתה שירתו של שמעוניוביץ בכללה מוזרה מאד, על שמי רחפו כמעט תמיד עננים ובעולמו העו רק צללים, בין המשוררים של אותה תקופה הוא המילנכולי ביותר והשקט ביותר, אף שזכה הנאה לא היתה לו מעצבו, בהכרל מבעלי עצבות שונים.

עם תונה מעין זו של שמעוניוביץ אפשר לחיות וליצור מאה ועשרים שנה, היא אינה מביאה אף פעם לירי מרגייה, תונה כואת קשורה תמיד בכת צחוק סלחנית וחרנית, שביסודה נמצא תמיד ההיסור האנושי הנצחי. מכאן — רק צעד אחד אל האירלית.

כי טעות היא בירי אלה החושכים, שהאירלית היא חיוב החיים בלי כל תנאי, חיוב אף כנגד השכל, חיוב של קיאו אבסורדום, מהיובי החיים ממין זה הם בעלי הפתום השכורים והמשכרים, אבל האירליות היו מאו ומיעולם ממשי פתח הספקנים, וחוב כזה הנכרא מתוך חיובו רב הסליחות של ספקן שלו, כוחו יפה פי כמה מחיוב מחייב של צועק בשערים.

לכאורה היה שמעוניוביץ תמיד קל המעוף, משקלה המפיציפי של תרי-נובת שירתו הוא בסובן הכימי קטן ממשקלם המיוחד של יסודותיה הנבחנים כל אחד לחוד, היא גם היתה תמיד יותר קלה מן האוירה שבה היתה נתונה, על כן כה רכה ההתנסות בה, והנה באי-דיליות שלו היה משק כנסיו למננינה השלוח הנצחית, הלא היא שלוח החיים הכסותים בכנים למרות כל החסיות וההריות, וזוהי הערות הכי נאמנה לא-מתותן של יצירות שמעוניוביץ אלו, כי זהו סימנה של האירלית: נלנל החיים החורר בה קולו בר ישמע. אין אנו רואים את השחיקות ואין אנו שומעים את החריקות, דלי עולה ודלי יורד, והבאר השקטה הנתונה בתוך מסגרתה היא לנו כמקור לא אכזב, למרות השטחיות הנראית על פניה, כי אמנם כל אי-דיליה היא לכאורה פלאנימטריה, בעמקי המצולות ובתחתיות ההומות הדלה באמת כל מרגייה, שם רק שקט, רק שלוח, רק אירלית, וגם עצם מושג השטח הלא הוא רק מתימטי ולא מציאותי, והאירלית אף על פי שהיא מסיתה את דעתה בחיים מן היסורים ככונה או שלא ככונה היא רובצת לפעמים קרובות בכל זאת על פתחו של כל ניהום, ושם מתגלה ביחוד תפקידה הנואל — שם היא נותנת שווי משקל לדורשיו ואחיה למחוסריה, ואו היא נהפכת לאותה רחימתא שאף על חודה של הרב לא צר לה המקום.

האירלית, וגם זו של שמעוניוביץ, מחבכת עלינו את הפנות החכויות ומקי-סה היכל שלם מאבנים מאסון הכונים, באירלית תתנל תמיד איזו ערות יוצאה מן הכלל, איזו הבנה מיוחדת לקטנות, אין היא שואפת לעולם לנדולות, כי בשאיפה לנדולות יש תמיד קו מרגי, אם כתחלתה ואם בסופה, אבל כל כוחם של חיים אירליות הם בשמירה על ההוה, בחרדה על הקיים ובאהבה ליש, על כן מלאה כל אירלית אהבה על נדותיה, וזו של שמעוניוביץ ממלאה באהבה ליקום, למולדת ולאנשיה את כל התללים בין השיטין ובין האותיות.

שפע של הנות לב ומחיות עין ציינו תמיד את יצירת שמעוניוביץ, באי-דיליות שלו מתוספת עליהם גם נשיבת רוח המה של אהבת חיים ואדם, מעין זו המרחפת ביחוד על ביער כחררה ודמויותיה המלככות, על יובל הענלונים, על היורה ועל הלקטי.

למרות העצב הלירי המלווה את כל יצירתו של שמעוניוביץ עלה בידו בכל זאת להשתחרר ממנו כמעט לגמרי באירליות שלו, בהן הוא מתרחק מעצמו ומתקרב לולות, בהן יצא מרשות השירה של היחיד והיה לפה לצבור שלם, על כן כה נתחכב בהן על הצבור, כובד הראש העיוני והפתח הפנימי מפני תעויעי הנורל המציינים כה את היהודי הליטאי כאילו ע"בו סתאום את שמעוניוביץ משעה שדרכו רגליו על רגלי המולדת האירלית, הוא כאילו

נתיידי ע"י הטנע עם הקרקע, וגם זהו נצחון אישי כביר: לני-לות את היסוד האירלית בחיים צעירים ותוססים! עפ"י רוב יאה האירלית לוקנה, כי אין אירלית בלי קבע מתחת רגליה ובלוי גנ מעל ראשה, הרגע הרוחה ומתי-סרין, הרופט וחולף אינו לעולם אירלית, ואם עלה בידו שמעוניוביץ לחת בסוי נאמן לקפיצות השלחכת הנפשית של בחורי ישראל המעפילים אלי ססנת נורל עמם ויחד עם זה עלה בידו להשרות גם עלינו רוח של שלוח ועדנים — אשרהו שוכה לאחד את הקשה לאחד עפ"י עצם מהותו, כי מי שהחסיסה האירלית אינה מיסוד נפשו אינו מסוגל לא לנסיון כזה ולא להצלחה כזאת.

אין ספק, כי מעל שיבת עמנו אל מקור היותו מזהירים נגודות אירליות נצחיים, למרות כל התנאים המרגיים וההכרחיים שבשיבה זו, בכל זאת דרו-שה לאדם הכשרה נפשית מיוחדת וכשר רון בסוי מיוחד כדי לתאר בתור אירלית של שיבת יונים אל ארונותיהם את חזירתו אל מולדת של עס-לא-עס, שפוז-רותיו קעב תעופינה תמיד, בלי כל אחיזה ועמידה, בלי כל מטרחה ותכלית.

רק מי שמעמיק לראות יכול להרי-ניש את היסוד האירלית ההכרחי שבכל הופעות החיים הסובבים במהירות שונה סביב ציר נח אחד.

על כן בה ירגע הלב מכל סבי-לותו למקרא האירליות של שמעוניוביץ.

ורק מתוך האירליות שבנפש ש, אפשר להכין גם את פורנותו הלשונית הרבת, האירלית היתה תמיד מרבה בשיחה, חכונתה זו נובעת ממחנתה והיא גם עצם תפקידה, ע"י הרחבת הדבור תרחיב את לבנו, אף ביצירותיו האחרות, שעפ"י תכנן אין להן כל יחס לאירלית נראה שמעוניוביץ לפעמים כמארך בשמונה עשרה, אבל הוא לא היה בעיניו אף פעם כשיץ, ואשר לעצמו הלא יש לו לאירליות תמיד פנאי, הן לו לא יצרוב ולא יכאב כה כמו לבעל התפיסה המרגית.

ועוד: לאירלית אין בעצם כל שאיפות, עצם קיומה הוא מפרתה, גם כונו של שמעוניוביץ, ביחוד באלו הסתאי-רות את התימנים, יש איוה חוסר תכלית-חיות עליון של יצירת ראשית.

על כן אין שמעוניוביץ יודע את הנגדרנות וההתפנקות שבאירליות משרי-ניחובסקי, כאלו של שמעוניוביץ יש יותר תסימות, ועל יתרון הלשוני והסגנוני לגבי אלו של משרניחובסקי אין מה להרחיב הדבור, מסופק אני אם יש מי שיטיל ספק בעליה שמהות יצירות שמעוניוביץ אלו בסולם היצירה האירלית בעברית, לפנינו עליה ברורה על כמה שלבים בנת אחת, אף כי כוחו של שמעוניוביץ היה תמיד במתון המתון הנה, ואין אני רוצה כלל לאמור כזה, כי חסר לו מעוף, להיפך, הלא הוא בשי-רתנו בעל הרמיון היחירי על יד שניאור, אולם בה בשעה ששניאור נשא על כנפי נשרים בטיסת הברקים של הרעיון ובק-

ולא כנחונים ונטועים בתוכנו, בשביל
דורנו הטרוני-כהכרח רב הוא ניתוח
ערכן המכריא של אידיוליות אלו, כמה
נפשות רצוצות ושבורות תמצאנה להן
רפאות לחלים, חלי דורנו, ורכים מאלה
הרוצים לכרות מסע יאושם והמחפשים
לעצמותם מקלט ומרנוע מתוך לכבלי
יומם, ימצאוהו החל מביער בהדרה
וביובל הענלונים וגמור באגדות צמחי
המזוקקות, אותם הסובלים שיסוד נפשם
הוא לירי בהחלט ימצאו בטח מזור לסבי-
לם בעל שפת ים יפו, שיש בו יותר
מצב רוח אירילי מאשר עלילה אידיולית,
או בירדנית ובכרמית העוטדות על
גבול יצירתו הלירית והאפית של שמ-
עונוביץ.

את קריאת היורה והלקטי הייתי
מציע בחור חוספת רפוי כללית לכל
הסוגים הנקובים לעיל, כי בהן יש
ויטמיני-שירה מאשר יותר בכללן.

בחמרי מחיה אלה, הנוספים על
החמרים המזינים ערכן המיוחד של כל
אידיוליות שמעונוביץ לגבי שאר האידיוליות
שבשירתנו. ד. א. פירמן

פיצת הדרכים של היצירה, שם שמעונוביץ
עבים רכובו ובמדת תנועתם תלויה מהי-
רות מעופו; מכאן גם הערכתו, הריאלית
להיות, שהתגלחה עוד בשירי הרמיון
הקודמים שלו (ב.התקופה ועוד) ומצאה
את בטויה הפעם במלים שלי:

— היות, היות... אך הן גם
תולדנה המציאות.

הן שתדלקנה האורים להאיר
השביל למטריה, (נספר האידיוליות, קניב),
ואמנם בהיותו ש" שמעונוביץ אפשר
היה תמיד לגלות את התיב הצר והמת-
פתל המוביל מן הממש אל החוץ, ולהיפך,
באידיוליות שלו בולט כיתוד נשר זה,
בהן היה הרומנטיקן המדומה לריאליסטן
שלם, משאת נפש הפכה אצלו להיות
קצב חיים, שרשיהן של יצירותיו אלו
מעורים בעמקי המציאות שלנו, שבאמת
אין כלל מופלא מפלאיה, ונופן יכול
לקשט אף את רשות הרכים מתוך לתחום
השוכהים בשבת.

ובשבילנו הבהולים והמכהלים
חמיד, בעלי הלג הרונו והעינים הכלות,
שחינו גראים לנו תמיד כתלויים מננד